

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย แรงงานต่างด้าวของพยาบาลวิชาชีพห้องผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลสมุทรสาคร*

อรวรรณ สมบูรณ์จันทร์** จิตภา สีสถาวรกุล**

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย: 1) เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวของพยาบาลวิชาชีพห้องผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลสมุทรสาคร และ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวของพยาบาลวิชาชีพห้องผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลสมุทรสาคร

รูปแบบการวิจัย : การวิจัยเชิงบรรยาย

วิธีดำเนินการวิจัย : กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในห้องผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลสมุทรสาคร จำนวน 37 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามความรู้ 2) แบบวัดทัศนคติ และ 3) แบบสอบถามการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา เท่ากับ 1, 1, และ 1 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.71, 0.72, และ 0.70 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย : ในประเด็นการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีความรู้เรื่องการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าวอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 75.70) ทักษะในระดับมาก (ร้อยละ 89.20) และการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าวอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 94.60) ทักษะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าวในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.566^{**}$, $p<0.01$)

สรุปและข้อเสนอแนะ : การส่งเสริมให้พยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อการดูแลผู้ป่วยโดยไม่แบ่งแยกจะนำไปสู่ปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวที่ถูกต้องและเหมาะสม

คำสำคัญ : สิทธิผู้ป่วย, ผู้ป่วยต่างด้าว, แบบจำลอง KAP, ผู้ป่วยวิกฤต

Relationship between Knowledge, Attitude, and Practice in Rights Protection of Foreign Worker Patients in Critical Care among Professional Nurses in Samut Sakhon Hospital*

Orawan Somboonjan**, Jidapa Lelathavonkun **

Abstract

Purpose: To 1) study the level of knowledge, attitudes, and practices in rights protection of foreign worker patients in critical care and 2) to study the relationship between knowledge, attitudes, and practices in rights protection of foreign worker patients in critical care of professional nurses in the intensive care unit of Samut Sakhon Hospital.

Design: Descriptive research.

Method: The sample was 37 professional nurses working in an intensive care unit. The research instruments for data collection included questionnaires on 1) knowledge, 2) attitudes, and 3) practices in rights protection of foreign worker patients. The content validity of the questionnaire on knowledge, attitudes and practices in rights protection were 1.0, 1.0 and 1.0, and the reliability indices were 0.71, 0.72, and 0.70, respectively. Data were analyzed by Pearson' Product Moment Correlation Coefficient.

Main findings: According to rights protection of foreign worker patients, it was found that the sample's knowledge on rights protection of foreign worker patients was at a high level (75.70 %); attitude was at a high level (89.20 %); and practices in rights protection of foreign worker patients were at a high level (94.60 %). The attitude had a high positive correlation with practices in rights protection of foreign worker patients with statistical significance ($r=.566^{**}$, $p<.01$).

Conclusion and recommendations: Encouraging nurses to gain a positive attitude towards taking care of patients without discrimination will lead to proper and appropriate action to protect the rights of foreign worker patients.

Keywords: Patient rights, Foreign worker patients, KAP model, Critical patient

Journal of Nursing Science Christian University of Thailand. 2023, 10(1), 1-13

* Research funding from the Princess Mandharop Kamala Foundation of the Nursing Association of Thailand.

** Registered Nurse, Professional Level, Samut Sakhon Hospital.

Corresponding author, e-mail: oorawan@gmail.com, Tel. 081-8803757

Received: 22 February 2023, Revised: 5 May 2023, Accepted: 31 May 2023

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ประสบความสำเร็จด้านการสื่อสาร สาธารณูปการ กำลังอยู่ในสถานการณ์การขับเคลื่อนไปสู่การเป็นอุตสาหกรรมที่ทดแทนการนำเข้า มาเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมส่งออก ทำให้มีการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ จึงมีความต้องการแรงงานมากขึ้น แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างประชากรของไทย พบว่า อัตราเพิ่มของประชากรของประเทศมีอัตราการลดลงอย่างต่อเนื่อง สัดส่วนประชากรวัยแรงงานมีการชะลอตัวลง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) ในขณะที่การผลิตในระบบเศรษฐกิจที่กำลังขยายตัว เกิดสภาพขาดแรงงานภายในประเทศ และหนึ่งในทางเลือกการใช้แรงงานคือใช้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องในมุมมองของคนต่างด้าวที่ต้องการแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งโอกาสการทำงานที่ได้ค่าตอบแทนที่สูงกว่าที่อยู่ในประเทศของตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงมีกลุ่มคนต่างด้าวเดินทางเข้ามาพำนักอยู่ในประเทศไทยทั้งที่ถูกต้องตามกฎหมายและผิดกฎหมาย สรุปลงสาเหตุความจำเป็นของการจ้างแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย (ปณิตา ศรศรี, 2557) ดังนี้ 1) เกิดจากการขาดแคลนแรงงานของตลาดแรงงานระดับล่างในสาขาอาชีพต่างๆ ได้แก่ การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมง เป็นต้น ประกอบกับเหตุผลที่หน่วยธุรกิจและอุตสาหกรรมต่างๆ ต้องการรักษาความสามารถในการแข่งขันในตลาด จึงจ้างแรงงานต่างด้าวเพื่อลดต้นทุนแรงงาน 2) การเลือกทำงานของแรงงานไทย โดยเฉพาะไม่เลือกทำงานที่มีความเสี่ยง งานที่ลำบาก และงานที่สกปรก 3) การขาดแคลนแรงงานภายในประเทศจากอัตราการเกิดของประชากรลดลง และ 4)

แรงงานต่างด้าวมีความขยันอดทน ไม่เกียจงาน ไม่เปลี่ยนงานบ่อย ผลจากความต้องการแรงงานต่างด้าวดังกล่าว พบว่ามีแรงงานบางส่วนที่ลักลอบเข้ามาโดยไม่ได้ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย และอาจก่อให้เกิดปัญหา ได้แก่ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ แรงงานไทยระดับล่างมีโอกาสได้งานทำน้อย ปัญหาด้านสังคม ด้านอาชญากรรมและคุณภาพชีวิต ปัญหาการลักลอบเข้าเมือง ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาด้านความมั่นคง และปัญหาทางด้านสาธารณสุข เช่น พาหะนำโรคใหม่ๆ เข้ามาในประเทศไทย ซึ่งหากไม่มีการควบคุมให้ดีอาจทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคเหล่านี้ในประเทศไทย (วาทีณี แก้วทับทิม, 2554)

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง ซึ่งเป็นศูนย์รวมเศรษฐกิจของประเทศและเป็นแหล่งอุตสาหกรรมแบบเข้มข้น มีกลุ่มคนต่างด้าวโดยเฉพาะ ชาวเมียนมาร์ และคนเชื้อชาติมอญ เข้ามาทำงานจำนวนมาก (ภักสิริ แอนิหน, 2561) เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีกลุ่มผู้ลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น โรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับอาหารทะเลแปรรูป หรือกิจการธุรกิจแพปลา แพกุ้ง อีกทั้งที่ตั้งอยู่ใกล้กับเมืองหลวง การขนส่งสินค้าเป็นไปอย่างสะดวก ทำให้สมุทรสาครเป็นศูนย์รวมอุตสาหกรรม จึงทำให้มีความต้องการกลุ่มผู้ใช้แรงงานในราคาถูกมีมากขึ้น ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าวทำให้กลุ่มคนต่างด้าวที่มีความต้องการแสวงหาคุณภาพชีวิตที่ดี และต้องการมีรายได้สูงขึ้น ต่างมุ่งหน้าเดินทางมาจังหวัดสมุทรสาครเพื่อมาทำงานเป็นจำนวนมาก การเข้ามาของแรงงานต่างด้าว ส่งผลกระทบในหลายประการ โดยเฉพาะด้านสาธารณสุขและสุขภาพส่วนบุคคล มีการตรวจพบภาวะการติดเชื้อ การเจ็บป่วยด้วยโรคที่ควบคุมได้ เช่น วัณโรค โรคเท้าช้าง โรคมาลาเรีย

เป็นต้น (ภักสิริ แอนิหน, 2561) จากการทำงานที่หนัก ขาดการพักผ่อน การอยู่อาศัยกันอย่างแออัด ขาดความรู้ในการดูแลสุขภาพ ทำให้แรงงานต่างด้าวเหล่านี้มีอาการเจ็บป่วยและจำเป็นต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ซึ่งสามารถแบ่งแรงงานต่างด้าวที่มาใช้บริการออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

- 1) แรงงานต่างด้าวที่มีสิทธิบัตรประกันสุขภาพ
- 2) แรงงานต่างด้าวที่มีสิทธิประกันสังคม
- 3) แรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมาย แต่ไม่มีสิทธิประกันสุขภาพ
- และ 4) แรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย ซึ่งในการเข้าถึงบริการสุขภาพ แรงงานต่างด้าวสามารถเข้ารับบริการที่โรงพยาบาลสมุทรสาคร โดยผ่านสิทธิการรักษาพยาบาล 2 สิทธิหลัก คือ 1) สิทธิบัตรประกันสุขภาพ และ 2) สิทธิประกันสังคม นอกเหนือจากนั้น ยังมีแรงงานต่างด้าวที่ไม่มีสิทธิในการรักษาพยาบาลกับทางโรงพยาบาล จะต้องชำระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเอง (เบญจพร ทองมาก และวรวิทย์ มิตรทอง, 2564) และเมื่อมีการเจ็บป่วยที่หนักหรือวิกฤตก็จำเป็นต้องได้รับการดูแลในห้องผู้ป่วยหนัก ซึ่งห้องผู้ป่วยหนักโรงพยาบาลสมุทรสาคร ให้การดูแลผู้ป่วยวิกฤตทั้งคนไทยและทุกเชื้อชาติ รวมถึงผู้ป่วยที่เป็นต่างด้าวตามสิทธิในการรักษา ทั้งโรคทางอายุรกรรมและศัลยกรรมต่างๆ ทั้งนี้โรงพยาบาลสมุทรสาครมีห้องผู้ป่วยหนักผู้ใหญ่ 3 ห้อง โดยมีเตียงสำหรับดูแลผู้ป่วยวิกฤตด้านอายุรกรรม 14 เตียง ศัลยกรรมทุกระบบ 15 เตียง และเตียงมีจำนวนจำกัด ผู้ป่วยต่างด้าวที่มีภาวะวิกฤตเหล่านี้ต้องได้รับการดูแลด้านสุขภาพตามหลักมนุษยชนคนหนึ่งเช่นกัน ตามหลักเวชจริยศาสตร์ พยาบาลเป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้พิทักษ์สิทธิให้แก่ผู้ป่วย เพราะสิทธิผู้ป่วยเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเป็นสิทธิอันชอบธรรมที่ผู้ป่วยควรได้รับการปกป้องสิทธิผู้ป่วยมีความสำคัญต่อวิชาชีพการพยาบาลเป็น

อย่างมาก โดยสภาการพยาบาลระหว่างประเทศ (International Council of Nurses [ICN], 2015) ได้ระบุว่า ผู้รับบริการจะได้รับการดูแลสุขภาพตามสิทธิของทุกคน ทั้งเรื่องการเงิน ศาสนา สิทธินี้รวมถึงสิทธิที่จะเลือก หรือปฏิเสธการรักษาการเข็นยินยอม การรักษา ความลับ และคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พยาบาล พึ่งปกป้อง และส่งเสริมสิทธิทางสุขภาพของบุคคลในทุกสถานที่และทุกเวลา สำหรับวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ในประเทศไทยได้กล่าวถึงการปกป้องสิทธิผู้ป่วยไว้ในมาตรฐานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2562 (สภาการพยาบาล, 2562)

จากการมีจำนวนแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในจังหวัดสมุทรสาครมากขึ้นโดยเฉพาะในช่วงของการระบาดของโควิด 19 ที่พยาบาลมักเกิดความเครียดจากสถานการณ์การระบาดของโควิด 19 (ดรุณี เตื่องวิวัฒน์, 2565) ทำให้ต้องมีการเพิ่มจำนวนผู้ให้บริการเพื่อรองรับผู้ป่วยต่างด้าวที่จะเข้ามารับการรักษาพยาบาลจำนวนมากขึ้นในทุกแผนกพยาบาลวิชาชีพซึ่งเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานต้องพร้อมซึ่งความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานกับผู้ป่วยทั้งในกลุ่มผู้ป่วยเฉียบพลันที่ต้องเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล ผู้ป่วยวิกฤติที่ต้องได้รับการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่องจนผ่านพ้นระยะวิกฤติ หรือเข้าสู่ภาวะสุดท้ายของชีวิต ที่ต้องได้รับการรักษาพยาบาลอย่างถูกต้อง รวดเร็วและเป็นมาตรฐาน พยาบาลเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในโรงพยาบาลที่มีสัดส่วนมากที่สุดเมื่อเทียบกับบุคลากรผู้ให้บริการในโรงพยาบาลทั้งหมด และปฏิบัติงานการพยาบาลกับผู้ป่วยตลอด 24 ชั่วโมง นอกเหนือจากการปฏิบัติงานการพยาบาลที่มีแนวปฏิบัติที่ยึดถือเป็นมาตรฐานแล้ว สิ่งสำคัญที่ต้องปฏิบัติไปพร้อมกันคือ การปกป้องและรักษาสหิ

ให้แก่ผู้ป่วย โดยเฉพาะผู้ป่วยที่อยู่ในระยะที่ไม่สามารถปกป้องรักษาสีทนต์ได้ พยาบาลจึงถูกคาดหวังให้ มีความรู้ความสามารถในปฏิบัติการพยาบาลควบคู่ไปกับการปกป้องและรักษาสีทนต์ให้กับผู้ป่วย (ดาริน จอมวงศ์ และคณะ, 2563) แม้จะเป็นผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวก็ตาม เพราะการดูแลผู้ป่วยกลุ่มนี้ต้องเน้นให้เกิดความสมดุลระหว่างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและหลักสิทธิมนุษยชน ดังกล่าว โดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบและกระทรวงสาธารณสุขเป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี (พยาม การดี และวราภรณ์ บุญเชียง, 2562) งานวิจัยนี้จึงได้ศึกษา ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตที่เป็นต่างด้าวของพยาบาลวิชาชีพห้องผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลสมุทรสาคร เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพตระหนักถึงสิทธิของผู้ป่วยต่างด้าวที่เข้ามารับการรักษาในโรงพยาบาล และลดความเหลื่อมล้ำในการได้รับการดูแลจากทีมบุคลากรทางด้านสุขภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวของพยาบาลวิชาชีพห้องผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวของพยาบาลวิชาชีพห้องผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลสมุทรสาคร

สมมติฐานการวิจัย

1. ความรู้ และการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวของพยาบาลวิชาชีพห้องผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กัน

2. ทักษะ และการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวของพยาบาลวิชาชีพห้องผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กัน

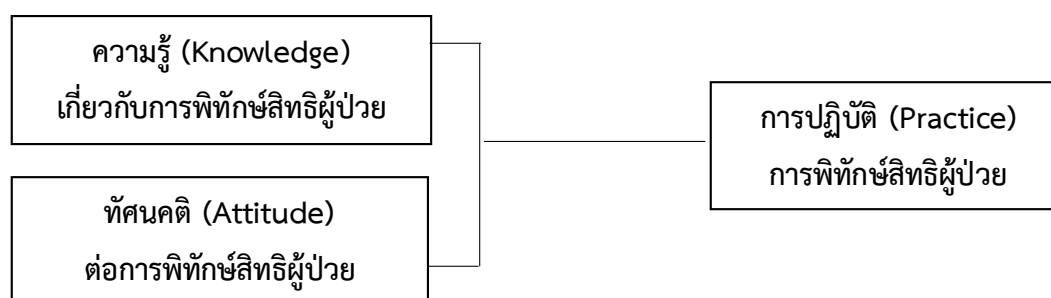
ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยศึกษาประชากรทั้งหมดที่เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยวิกฤตผู้ใหญ่ จำนวน 3 แห่ง คือ ห้องผู้ป่วยหนัก 1 ห้องผู้ป่วยหนัก 2 และห้องผู้ป่วยหนัก 3 โรงพยาบาลสมุทรสาคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยของพยาบาลวิชาชีพ มีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยที่เข้ามารับการรักษาในโรงพยาบาล โดยเฉพาะกลุ่มผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าว โดยในการศึกษานี้ได้ประยุกต์แบบจำลอง KAP ประกอบด้วยความรู้ (Knowledge: K) ทักษะ (Attitude: A) และการปฏิบัติ (Practice: P) ในกรอบแนวคิดนี้ ความรู้ และทักษะของพยาบาลวิชาชีพที่มีต่อเรื่องการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยมีความเกี่ยวข้องกันและนำไปสู่การปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยของพยาบาลวิชาชีพ (Launiala, 2009)

จากแนวคิดที่กล่าวมาผู้วิจัยนำมาใช้เป็นพื้นฐานการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะ และการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าวของพยาบาลวิชาชีพห้องผู้ป่วยหนัก ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นพยาบาลวิชาชีพ ในห้องผู้ป่วยหนักจำนวน 45 คน

กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานในห้องผู้ป่วยหนักผู้ใหญ่ ที่มีประสบการณ์ทำงานในห้องผู้ป่วยวิกฤตอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 37 คน โดยกลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติ (Inclusion criteria) คือ มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยต่างด้าวที่มีภาวะวิกฤตในห้องผู้ป่วยหนัก และยินดีเข้าร่วมวิจัย โดยเกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) คือ เป็นผู้บริหารในตำแหน่งหัวหน้าห้องผู้ป่วยหนักซึ่งมีบทบาทและความรับผิดชอบโดยตรงในการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิของผู้ป่วย แรงงานต่างด้าวให้เท่าเทียมกับผู้ป่วยอื่น และผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัยครั้งนี้ จึงได้คัดออกจำนวน 8 คน เหลือกลุ่มตัวอย่างเพียง 37 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานหอผู้ป่วย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถาม ความรู้เกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าว จำนวน 22 ข้อ โดยดัดแปลงจากรัศตวรรษ ศรีตระกูล (2543) ลักษณะคำตอบ คือ “ใช่” และ “ไม่ใช่” โดยมีเกณฑ์การให้

คะแนนดังนี้ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน คะแนนรวมที่ได้ อยู่ระหว่าง 0 ถึง 22 คะแนน จากนั้นแปลงคะแนนเป็นค่าร้อยละ โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 3 ระดับ (Thorndike, Cunningham, Thorndike, & Hagen, 1991) ความรู้ระดับมาก หมายถึง คะแนนความรู้ร้อยละ 76 ขึ้นไป (17-22 คะแนน) ความรู้ระดับปานกลาง หมายถึง คะแนนความรู้ร้อยละ 50-75 (11-16 คะแนน) และความรู้ระดับน้อย หมายถึง คะแนนความรู้น้อยกว่าร้อยละ 50 (น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 คะแนน)

ส่วนที่ 3 แบบวัดทัศนคติต่อการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าว ทั้งทัศนคติทางบวก และทางลบ ผู้วิจัยดัดแปลงจากรัศตวรรษ ศรีตระกูล (2543) แบบวัดมีจำนวนข้อ 19 ข้อ ลักษณะคำตอบมี 5 ระดับ ตามมาตราลิเคิร์ต (Likert scale) ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้เลือกตอบเป็นคำตอบเดียว

เกณฑ์การตัดสินทัศนคติต่อการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าว แบ่ง 3 ระดับ ตามแนวคิดของ Best & Kahn (1993) คือ 3.68-5.00 คะแนน แสดงถึงทัศนคติที่ดีต่อการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าว 2.34-3.67 คะแนน แสดงถึงทัศนคติเป็นปานกลางต่อการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าว และ 1.00-2.33 คะแนน แสดงถึงทัศนคติไม่ดีต่อการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าว

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าว ผู้วิจัยดัดแปลงจากรัชตวรรณ ศรีตระกูล (2543) แบบสอบถามมีจำนวน 32 ข้อ ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 เกณฑ์การตัดสินการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าว แบ่ง 3 ระดับ ตามแนวคิดของ Best & Kahn (1993) คือ 3.68-5.00 คะแนน คือ การปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าวเป็นประจำ 3.68-5.00 คะแนน การปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าวเป็นบางครั้ง 2.34-3.67 คะแนน และการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าวนานๆ ครั้ง 1.00-2.33 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือการวิจัยนี้ได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาลจำนวน 3 ราย แบบสอบถามความรู้ แบบวัดทัศนคติ และแบบสอบถามการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าว มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 1 ทุกฉบับ และนำไปทดสอบค่าความเชื่อมั่นกับพยาบาลวิชาชีพในแผนกสามัญที่มีประสบการณ์ดูแลผู้ป่วยกลุ่มต่างด้าว จำนวน 20 คน แล้วตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรู้ด้วยวิธี KR-20 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 ส่วนแบบวัดทัศนคติ และ แบบสอบถามการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าว ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72 และ 0.70 ตามลำดับ

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยยื่นเอกสารขออนุมัติการทำวิจัยในมนุษย์ต่อคณะกรรมการวิจัย โรงพยาบาลสมุทรสาคร

2. ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าพยาบาล กลุ่มการพยาบาลและพยาบาลหัวหน้าห้องผู้ป่วยหนัก ทั้ง 3 ห้อง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยเข้าพบพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในห้องผู้ป่วยหนักผู้ใหญ่ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล

4. แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างหลังจากนั้นประมาณ 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยรวบรวมเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลเดือนกันยายน พ.ศ. 2563 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการจริยธรรมของโรงพยาบาลสมุทรสาคร ตามเลขที่ได้รับอนุมัติ No. SKH REG 34/2563/V1 วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563 จากนั้นชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัย โดยผู้วิจัยขอให้กลุ่มตัวอย่างลงนามยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย ระหว่างการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิยุติการให้ข้อมูลเมื่อใดก็ได้ ข้อมูลทุกอย่างถือเป็นความลับและนำมาใช้ในการศึกษารองนี้เท่านั้น การนำเสนอผลการวิจัยนำเสนอเป็นภาพรวม

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป แจกแจงความถี่ คำนวณร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. หาความสัมพันธ์ระหว่าง 1) ความรู้ต่อการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าวกับการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าวของพยาบาลวิชาชีพ 2) ทัศนคติต่อการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าวกับการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าวของพยาบาลวิชาชีพ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ซึ่ง

ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ผ่านการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นด้วยการทดสอบสถิติ Kolmogorov-Smirnov Test พบว่าการกระจายของตัวแปรดังกล่าวเป็นโค้งปกติ เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม อายุ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ และประสบการณ์การปฏิบัติงานห้องผู้ป่วยหนัก

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม อายุ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ และประสบการณ์การปฏิบัติงานห้องผู้ป่วยหนัก

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (n=37)	ร้อยละ
อายุ		
น้อยกว่า 31 ปี	15	40.54
31-40 ปี	11	29.73
41-50 ปี	8	21.62
มากกว่า 50 ปี	3	8.11
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	36	97.30
ปริญญาโท	1	2.70
ระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ		
1-5 ปี	6	16.22
6-10 ปี	14	37.84
11-15 ปี	4	10.81
มากกว่า 15 ปี	13	35.13
ประสบการณ์การปฏิบัติงานห้องผู้ป่วยหนัก		
1-5 ปี	5	13.52
6-10 ปี	16	43.24
11-15 ปี	4	10.81
มากกว่า 15 ปี	12	32.43

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงน้อยกว่า 31 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.54 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 97.30 ระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่ง

พยาบาลวิชาชีพ 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.84 รองลงมา มากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.13 และประสบการณ์การปฏิบัติงานห้องผู้ป่วยหนัก ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.24

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับคะแนนความรู้เรื่องการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว

ระดับความรู้เรื่องการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว	จำนวน (n=37)	ร้อยละ
ระดับน้อย	0	0.00
ระดับปานกลาง	9	24.30
ระดับมาก	28	75.70
ค่าคะแนนเฉลี่ย=17.65 คะแนน (เต็ม 22 คะแนน) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=1.60		

จากตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีคะแนนความรู้เรื่องการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าวอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 75.70 และมีค่าคะแนนเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว ($\bar{X}$ =17.65, S.D.=1.60) (คะแนนเต็ม 22 คะแนน)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับทัศนคติต่อการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว

ระดับคะแนนทัศนคติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว	จำนวน (n=37)	ร้อยละ
ทัศนคติไม่ดี	0	0.00
ทัศนคติระดับปานกลาง	4	10.80
ทัศนคติที่ดี	33	89.20
ค่าคะแนนเฉลี่ย=3.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.23		

จากตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับคะแนนทัศนคติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าวอยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 89.20 ทัศนคติระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 10.80 และไม่มีกลุ่มตัวอย่างรายใดที่มีทัศนคติไม่ดี ทั้งนี้ค่าคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าวอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ =3.98, S.D.=0.23)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว

ระดับการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว	จำนวน (n=37)	ร้อยละ
การปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว นานๆ ครั้ง	0	0.00
การปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว เป็นบางครั้ง	2	5.40
การปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว เป็นประจำ	35	94.60
ค่าคะแนนเฉลี่ย=4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.36		

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับคะแนนการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าวเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 94.60 และปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าวเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ

5.40 และมีค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าวในระดับของการปฏิบัติเป็นประจำ ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.36)

ตารางที่ 5 ค่าประสิทธิสหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ ทักษะกับการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว

ตัวแปร	การปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว
ความรู้	.083
ทัศนคติ	.566**

** p<.01

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว แต่พบว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ

การปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าวในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.566$)

การอภิปรายผลการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าวของพยาบาลวิชาชีพห้องผู้ป่วยหนัก พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันซึ่งไม่เป็นตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า ความรู้และการปฏิบัติต่อการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยวิกฤตต่างด้าวของพยาบาลวิชาชีพห้องผู้ป่วยหนักโรงพยาบาลสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กัน อธิบายได้ว่า วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ได้รับการอบรมให้มุ่งเน้นในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ และมีพื้นฐานความเชื่อที่สำคัญในเรื่องคุณค่าของความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะเรื่องการพิทักษ์สิทธิของผู้ป่วย ทั้งนี้โรงพยาบาลสมุทรสาครได้มีนโยบายพัฒนาระบบงานเข้าสู่ระบบการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล หรือ Hospital accreditation (HA) ซึ่งในการที่โรงพยาบาลจะได้รับการรับรองคุณภาพโรงพยาบาลได้นั้น มีข้อกำหนดในเรื่อง

เกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วยของสถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล, 2551) ที่ระบุไว้ว่าโรงพยาบาลและเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลต้องตระหนักและตอบสนองต่อสิทธิของผู้ป่วย ในส่วนของการนำไปปฏิบัตินั้นหน่วยงานและหอผู้ป่วยได้จัดให้มีการประชุมปรึกษาเกี่ยวกับผู้ป่วยเป็นรายๆ ในช่วงของการรับ-ส่งเวรเป็นประจำทุกวัน ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีเรื่องเกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วยรวมอยู่ด้วย ดังนั้นจึงทำให้พยาบาลทุกคนจำเป็นต้องมีความรู้และมีการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยมากขึ้น รวมทั้งการมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ใช้แรงงานต่างด้าว มีความเข้าใจในความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม ย่อมนำไปสู่การปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิให้กับผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวก่อนหน้านี้ได้มากกว่า (พยาม การติและวรารณ บัญชี, 2562) แม้ความรู้มีความสำคัญแต่ที่ความรู้ไม่สัมพันธ์กับการปฏิบัติ

เป็นเพราะคนส่วนใหญ่จะปฏิบัติพฤติกรรมใด มักขึ้นอยู่กับทัศนคติและความตั้งใจของบุคคล เช่น คนไข้กลุ่มโรคเรื้อรัง ส่วนใหญ่มีความรู้ในการดูแลตนเอง แต่ไม่ลงมือปฏิบัติเพราะขาดความตระหนัก ขาดแรงจูงใจหรือทัศนคติให้เกิดการปฏิบัติ แต่หากมีทัศนคติดี จะพยายามปฏิบัติในสิ่งที่สอดคล้องกับทัศนคติของตนเอง

สำหรับผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.566 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ที่กล่าวว่าทัศนคติและการปฏิบัติต่อการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวของพยาบาลวิชาชีพห้องผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กัน นั่นคือ เมื่อพยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว ก็จะมีแนวโน้มในการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยที่ดีตามมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Launiala (2009) ที่กล่าวว่าทัศนคติทำให้เกิดการปฏิบัติ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ญานิกา ศักดิ์ศรี (2561) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติในการป้องกันการติดเชื้อดำแหน่งผ่าตัดของพยาบาลห้องผ่าตัดในระยะผ่าตัด ที่พบว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติป้องกันการติดเชื้อดำแหน่งผ่าตัด แสดงให้เห็นว่าพยาบาลมีทัศนคติดีจะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่ดี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1.1 จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าพยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่มีความรู้การพิทักษ์สิทธิ

ผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวอยู่ในระดับมาก มีทัศนคติการพิทักษ์สิทธิอยู่ในระดับดี และมีการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิอยู่เป็นประจำ แต่ความรู้การพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าวไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและการปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว แต่การมีความรู้เรื่องการพิทักษ์สิทธิเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นผู้บริหารทางการพยาบาลควรสนับสนุนส่งเสริมให้พยาบาลมีความรู้ต่อการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าวอย่างสม่ำเสมอโดย

1.1.1 ให้แนวคิดเชิงบวกต่อการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยโดยเน้นให้พยาบาลวิชาชีพมองผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางของระบบบริการ ถึงแม้จะเป็นผู้ป่วยต่างด้าวก็ตาม พยาบาลมีหน้าที่ให้ข้อมูลกับผู้ป่วยอย่างเพียงพอ เป็นผู้สนับสนุนให้ผู้ป่วยได้ตัดสินใจด้วยตนเองในการเลือกทางปฏิบัติในการรักษา

1.1.2 เสริมสร้างแนวคิดในการทำหน้าที่การพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยต่างด้าว ให้กับผู้บริหารระดับต้น หัวหน้าแผนก ให้เข้าใจอย่างถูกต้องนำไปสู่การปฏิบัติต่อผู้ป่วยที่เป็นรูปแบบที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการศึกษานี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพยาบาลในห้องผู้ป่วยหนัก แต่ความสำคัญของการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวมีความสำคัญกับพยาบาลทุกคน ทุกแผนก ของโรงพยาบาล ดังนั้นควรมีการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพยาบาลในทุกแผนกที่มีการดูแลผู้ป่วยต่างด้าว

2.2 ทำการศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อความชัดเจนของพฤติกรรมในการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐ

เอกสารอ้างอิง

- ญานิกา คักดิ์ศรี. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการป้องกันการติดเชื้อตำแหน่ง ผ่าตัด ในระยะผ่าตัด ของพยาบาลห้องผ่าตัด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- คาริน จอมวงศ์, สุธี อยู่สถาพร, ฉัตรสุมน พงษ์ภิญโญ, และวิริณธิ์ กิตติพิชัย. (2563). การปฏิบัติตามสิทธิผู้ป่วย ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลจุฬารัตน์. *วารสารกฎหมายและนโยบายสาธารณสุข*, 6(1), 127-140.
- ดร.ณัฏฐ์ เต๋องวิวัฒน์. (2565). ความเครียด และวิธีเผชิญความเครียดของพยาบาลที่ได้รับการฝึกอบรมการช่วยชีวิต เบื้องต้น ในสถานการณ์ที่เกิดการระบาดของโรคโควิด 19: กรณีศึกษาโรงพยาบาลตำรวจ. *วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 9(1), 59-76.
- เบญจพร ทองมาก และวรัญญู มิตรทอง. (2564). การรับรู้สิทธิประโยชน์ของบัตรประกันสุขภาพและบัตร ประกันสังคม ในกลุ่มแรงงานต่างด้าวและบุคลากร ณ โรงพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา*, 16(1), 52-64.
- ปณิตา ศรศรี. (2557). *แรงงานต่างด้าว : ความสำคัญและการบริหารจัดการ*. นครราชสีมา: ศูนย์ฝึกอบรม ตำรวจภูธรภาค 3.
- ภักสิริ แอนิหน. (2561). รายงานต่างด้าว: การบริหารและการจัดการในประเทศไทย, *วารสารศิลปการจัดการ*, 2(2), 117-132.
- พยาม การดี และวราภรณ์ บุญเชียง. (2562). การดูแลสุขภาพแรงงานต่างด้าวในบริการปฐมภูมิ: ความท้าทายใน บทบาทพยาบาล. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*, 33(3), 146-162.
- รัชตวรรณ ศรีตระกูล. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยของ พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตร- มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วาทีณี แก้วทับทิม. (2554). *ผลกระทบจากการจ้างแรงงานข้ามชาติของไทยภายใต้ยุคพหุวัฒนธรรม*. (รายงานการ วิจัย). กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ.
- สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล. (2551). *มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพฉบับเฉลิม พระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี*. กรุงเทพมหานคร: หนังสือดีวัน จำกัด.
- สภาการพยาบาล. (2562). มาตรฐานการพยาบาล. สืบค้นจาก <http://www.tnmc.or.th/images/userfiles/Files/A111.PDF>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐาน ทะเบียนราษฎร. สืบค้นจาก <http://stat.bora.dopa.go.th/stat/pk/pk-61.pdf>
- Best, J.W., and Kahn J.V. (1993). *Research in education*. (7th ed). Boston: Allyn and Bacon.

- International Council of Nursing [ICN]. (2015). *Nurses and human rights*. Retrieved from http://www.icn.ch/images/stories/documents/publications/position_statements/E10_Nurses_Human_Rights.pdf
- Launiala, A. (2009). How much can a KAP survey tell us about people's knowledge, attitudes and practices? Some observations from medical anthropology research on malaria in pregnancy? in Malawi. *Anthropology Matters Journal*, 11(1), 1-13. DOI:10.22582/am.v11i1.31.
- Thorndike, R. M., Cunningham, G. K., Thorndike, R. K., & Hagen, E. P. (1991). *Measurement and evaluation in psychology and education* (5th ed.). New York: Macmillan.